

ณ กาลครั้งหนึ่ง
ที่ ประเทศอินเดีย ตอนที่ ๓
ตุลาคม ๒๕๕๔

โดย

วันชัย ภู่งาม

ณ กาลครั้งหนึ่ง ที่ ประเทศอินเดีย ตอนที่ ๓ ตุลาคม ๒๕๕๔

ขอนอบน้อมแด่พระผู้มีพระภาคอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น

การนำเสนอภาพกิจกรรมของการเดินทางไปนมัสการสังเวชนียสถาน ที่ประเทศอินเดีย โดยคณะของท่านอาจารย์สุจินต์ บริหารวนเขตต์ ในตอนที่ ๓ นี้ ข้าพเจ้าใคร่ขอประมวลภาพกิจกรรม และ การเดินทางไปนมัสการสถานที่สำคัญๆ ที่กล่าวถึงไว้ในพระไตรปิฎกมาให้ทุกๆ ท่านได้ชม ได้ระลึกถึงว่า ณ กาลครั้งหนึ่งในดินแดนที่พระผู้มีพระภาคอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า ผู้ทรงพระคุณอันประเสริฐพระองค์นี้ ได้เสด็จดำเนินไปโปรดสรรพสัตว์ทั้งหลายจนตลอดพระชนม์ชีพ ด้วยพระเมตตาคุณ

พระมหากรุณาคุณ และพระบริสุทธิคุณ แม้ว่าตลอดการเดินทางในประเทศอินเดีย จะมีความยากลำบากอยู่บ้างด้วยสภาพของ ถนนหนทาง ผู้คน ความไม่สะอาด ฝุ่นละออง ที่ฟุ้งและอุปสรรคอื่นๆ แต่หากได้ระลึกถึงความยากลำบากต่างๆ ในสมัยที่พระพุทธองค์ยังดำรงพระชนม์อยู่ จะมากมายกว่านี้สักเพียงไหน การเดินทางไปในสถานที่ต่างๆ จึงทำให้เราได้พิจารณาจิตใจของตน เป็นการทดสอบความรู้ ความเข้าใจธรรมะ รวมถึงเป็นโอกาสแห่งการอบรมเจริญปัญญาและกุศลทุกประการ นอกจากจะเป็นการปฏิบัติบูชาพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแล้ว ยังเป็นโอกาสให้เหล่าศิษย์ได้แสดงมุทิตาจิต นอบน้อมต่อท่านอาจารย์อีกด้วย โดยในตอนค่ำ ที่โรงแรมคลีค (Clark Hotel) ในเมืองพาราณสี ภายหลังจากอาหารเย็น มีการแสดงพื้นเมือง การสันทนาการ ที่เหล่าศิษย์พร้อมใจกันจัดขึ้นเพื่อการผ่อนคลาย แม้กระนั้น เนื้อเพลงที่ร่วมกันขับร้อง ก็เป็นเนื้อหาที่แต่งขึ้นใหม่ เพื่อบูชาคุณท่านอาจารย์ หาได้เป็นแต่เพียงความรื่นเริงโดยส่วนเดียวไม่ ในการนี้ ท่านอาจารย์ได้มีเมตตาให้ศิษย์ที่เดินทางมาในคณะอื่นๆ เช่นข้าพเจ้า ได้เข้าร่วมการสันทนาการในครั้งนี้ด้วย

เราจึงเดินทางจากที่พักด้วยพาหนะชั้นเยี่ยม ที่ราคาในตอนค้าต่อคัน ห้าสิบบรูปี คนคนได้ไม่จำกัด ถ้านั่งได้ แต่ราคาตอนขากลับยามดึก แม้ว่าตกลงว่า ต่อคันห้าสิบบรูปี แต่เมื่อถึงโรงแรม พี่แขกท่านบอกว่า "คนละ" ห้าสิบบรูปี ไม่ใช่ "คันละ" ห้าสิบบรูปี ศิษย์ของท่านอาจารย์ ที่ให้ความสำคัญกับ "คำ" ที่กล่าว และ ย้ำแล้วย้ำอีก ถึงกับอึ้ง นี่ก็เป็นอีกบททดสอบหนึ่ง ที่ได้พบเจอเป็นเสน่ห์อย่างหนึ่งของอินเดีย ส่วนที่ว่าใครจะสอบผ่านได้ที่เปอร์เซ็นต์นั้น ทุกท่านย่อมรู้ดีแก่ใจตนเองนะครับ

ก่อนการแสดงต่างๆจะเริ่มขึ้น ท่านพลตรี ดร.วีระ พลวัฒน์ ได้เป็นตัวแทนคณะศิษย์กล่าวคำขอบคุณท่านอาจารย์ ที่ได้เมตตาให้ทุกคนจัดการสนทนาการขึ้นและเป็นโอกาสให้ทุกๆ คนที่มา ได้แสดงออกถึงความเคารพ และความสำนึกในพระคุณที่ท่านอาจารย์ได้พาเราเพียรอบรมศิษย์มาเป็นระยะเวลายาวนาน กว่าครึ่งศตวรรษ ที่สำคัญ การมาเจริญกุศลที่อินเดียพร้อมๆ กับท่านเป็นโอกาสแสนพิเศษ ซึ่งจะมีสักกี่ครั้งในชีวิต เพื่อความสะสมอบรม ความเห็นถูกเข้าใจถูก ในธรรมะ ในความจริงของชีวิต

๔. พหุการสูตร

ว่าด้วยผู้มีอุปการะมาก ๓ จำพวก

[๔๖๓] ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย บุคคล (อาจารย์) ๓ นี้ เป็นผู้มีอุปการะมากแก่บุคคล (ศิษย์) บุคคล (อาจารย์) ๓ นี้คือใคร คือ บุคคล(ศิษย์) อาศัยบุคคล (อาจารย์) ไດ จึงได้ถึงพระพุทธเจ้า...พระธรรม...พระสงฆ์เป็นสรณะ บุคคล (อาจารย์) นี้ เป็นผู้มีอุปการะมากแก่บุคคล (ศิษย์) นี้ อื่นอีก ภิกษุทั้งหลาย บุคคล (ศิษย์) อาศัยบุคคล (อาจารย์) ไດ จึงรู้ตามจริงว่า นี่ทุกข์...นี่เหตุเกิดทุกข์...นี่ความดับทุกข์... นี่ข้อปฏิบัติให้ถึงความดับทุกข์ บุคคล (อาจารย์) นี้ เป็นผู้มีอุปการะมากแก่บุคคล (ศิษย์) นี้

อื่หนึ่งอีก ภิกษุทั้งหลาย บุคคล (ศิษย์) อาศัยบุคคล (อาจารย์) ไດ จึงกระทำให้แจ้ง เข้าถึงพร้อมซึ่งเจโตวิมุตติ ปัญญาวิมุตติ อันหาอาสวะมิได้ เพราะสิ้นอาสวะทั้งหลาย ด้วยความรู้ยิ่งด้วยตนเองอยู่ในปัจจุบันนี้ บุคคล (อาจารย์) นี้เป็นผู้มีอุปการะมากแก่บุคคล (ศิษย์) นี้ ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย เรากล่าวว่าบุคคลอื่นจะมีอุปการะมากแก่บุคคล (ศิษย์) นี้ ยิ่งกว่าบุคคล ๓ นี้ไม่มี อื่หนึ่ง เรากล่าวว่า บุคคล (ศิษย์) นี้ จะทำการสนองคุณแก่บุคคล (อาจารย์) ๓ นี้ไม่ได้ง่ายเลย แต่เพียงด้วยการกราบ ลูกรับ ทำอัญชลี สามีจิกรรม และคอยให้จีวร ปิณฑบาต เสนาสนะและยาแก้ไข้.

จบพหุการสูตรที่ ๔

พระสูตรตันตปิฎก อังคุตตรนิกาย ดิกนิบาต เล่ม ๑ ภาค ๓ หน้าที ๗๘

หลังการแสดงพื้นเมืองที่มีความสวยงามจบลง พิธีกรได้กล่าวเชิญตัวแทนจากรถแต่ละคัน ขึ้นมากล่าวถึงความประทับใจ และ ความรู้สึกที่มีในการเดินทางมาครั้งนี้

ต้องขอภัย ที่ข้าพเจ้าจำคำที่ทุกท่านขึ้นมากล่าวในคืนนั้น ได้เพียงเล็กน้อยเท่านั้น เช่น พันตรีหญิง ศิริลักษณ์ มิ่งโมฬี ท่านได้กล่าวถึงการที่ท่านมีหน้าที่ต้องติดตามมาดูแลคุณแม่ของท่าน ที่มาอินเดียกับท่านอาจารย์ในคราวก่อน (คุณแม่ของท่านติดตามฟังพระธรรมที่ท่านอาจารย์บรรยายมานานหลายสิบปีแล้ว) ว่าการได้มาเห็น และได้มากราบนมัสการสังเวชนียสถานในครั้งนั้น ทำให้ท่านได้รู้ ได้เข้าใจจริงๆ ว่า พระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า ทรงมีอยู่จริงๆ และ จากการที่ได้ฟังการบรรยายของท่านอาจารย์ ทำให้ท่านซาบซึ้ง จึงได้ติดตามรับฟังและศึกษาธรรมะอย่างจริงจังตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา

อีกท่านหนึ่ง ที่ข้าพเจ้าประทับใจกับคำกล่าวของท่านมากคือ คุณจักรกฤษณ์ ที่กล่าวถึงความประทับใจในความเมตตาความเพียรในการอบรมสั่งสอนศิษย์ของท่านอาจารย์สุจินต์

บริหารวนเขตต์ ที่เพียรกล่าวธรรมะ ซ้ำแล้วซ้ำเล่า ย้ำแล้วย้ำอีก โดยท่านได้ยกพระสูตรที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าแสดงเปรียบเทียบการอบรมสาวกทั้งหลาย ดังข้างบนหม้อ ที่กระทำกับภาชนะดิน ดังข้อความใน....[พระสูตรตันตปิฎก มัชฌิมนิคาย อุปริ](#)
[ปัณณาสก เล่ม ๓ ภาค ๒ หน้าที่ ๒๕ มหาสุญญตสูตร ที่ ๒](#) ดังนี้

ดูก่อนอานนท์ เพราะฉะนั้นแล พวกเธอจงเรียกร้องเราด้วยความ
มิตร อย่าเรียกร้องเราด้วยความเป็นข้าศึก ชื่อนั้นจักเป็นไปเพื่อประโยชน์เกื้อกูล
เพื่อความสุขแก่พวกเธอ ตลอดกาลนาน

ดูก่อนอานนท์ เราจักไม่ประคับประคองพวกเธอเหมือนช้างหม้อ
ประคับประคองภาชนะดินดิบ ที่ยังดิบๆ อยู่ เราจักข่มแล้วๆ จีบบอก จักยกย่อง
แล้วๆ จีบบอก ผู้ใดมีแก่นสารผืนนี้ จักตั้งอยู่

[๓๔] ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ภิกษุผู้ประกอบด้วยธรรม ๗ ประการ ควรเสพ ควรคบเป็นมิตร ควรเข้าไปนั่งใกล้ แม้ถูกขับไล่ ธรรม ๗ ประการเป็นไหน คือ ภิกษุเป็นที่รักใคร่พอใจ ๑ เป็นที่เคารพ ๑ เป็นผู้ควรสรรเสริญ ๑ เป็นผู้ฉลาดพูด ๑ เป็นผู้อดทนต่อถ้อยคำ ๑ พูดถ้อยคำลึกซึ้ง ๑ ไม่ชักนำไปในทางที่ไม่ดี ๑ ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ภิกษุผู้ประกอบด้วยธรรม ๗ ประการนี้แล ควรเสพ ควรคบเป็นมิตร ควรเข้าไปนั่งใกล้ แม้ถูกขับไล่

ภิกษุเป็นที่รักใคร่ พอใจ เป็นที่เคารพ ควรสรรเสริญ ฉลาดพูด อดทนต่อถ้อยคำ พูดถ้อยคำลึกซึ้ง ไม่ชักนำไปในทางที่ไม่ดี ฐานะเหล่านี้ มีอยู่ในภิกษุใด ภิกษุนั้นเป็นมิตรแท้ มุ่งอนุเคราะห์แต่สิ่งที่เป็นประโยชน์ ผู้ประสงค์จะคบมิตร ควรคบมิตรเช่นนั้น แม้จะถูกขับไล่.

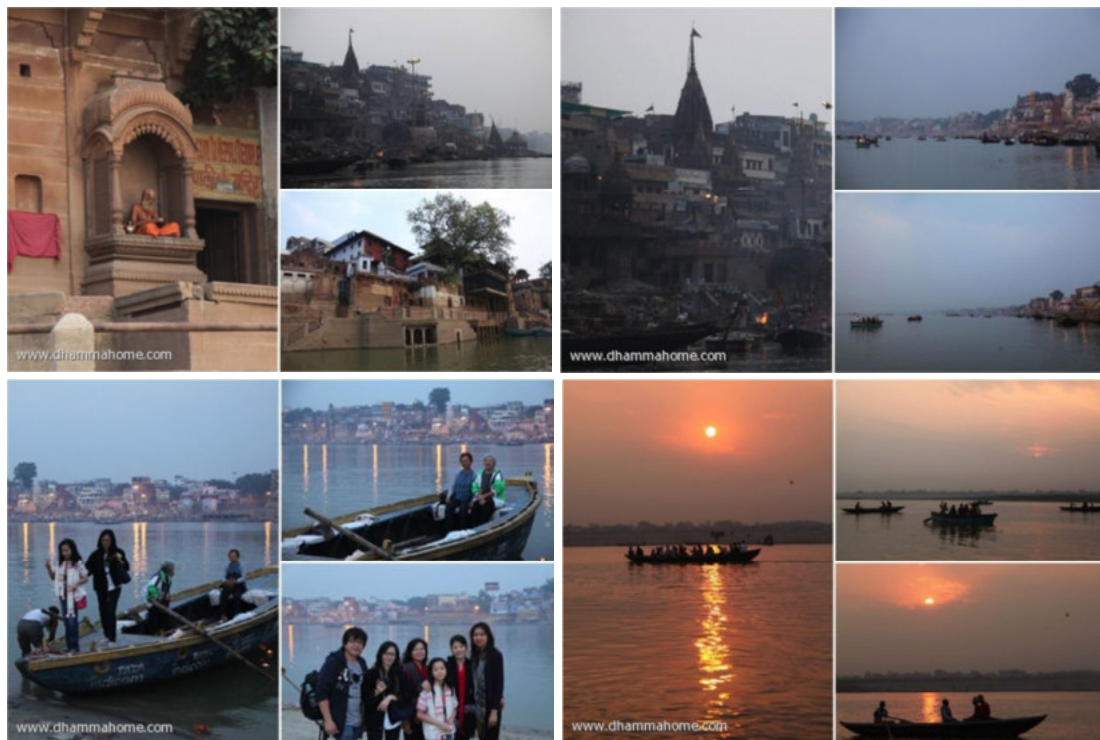
จากทุติยชาสูตรที่ ๖

[๒๐๐] ดูก่อนคฤหบดีบุตร อาจารย์ผู้เป็นทิศเบื้องขวาคณิศย์บำรุงด้วยสถาน ๕ คือ ด้วยลูกขึ้นยืนรับ ๑ ด้วยเข้าไปยืนคอยต้อนรับ ๑ ด้วยการเชิ้อฟัง ๑ ด้วยการปรนนิบัติ ๑ ด้วยการเรียนศิลปวิทยาโดยเคารพ ๑

จากพระสูตรตันตปิฎกเล่มที่ ๓ ทีฆนิกาย ปาฏิกวรรค

ในตอนเช้าตรู่ ทุกคนที่มาเมืองพาราณสี ย่อมไม่พลาดโอกาสในการไปล่องเรือ เทียวชมวิถีชีวิตของชาวอินเดียนิมฝั่งแม่น้ำคงคา สำหรับผู้ที่ศึกษาและเข้าใจธรรมะ การได้มาดู มาเห็น ความเป็นอยู่และความเชื่อต่างๆ ในชีวิตของแต่ละบุคคลย่อมทำให้เกิด การพิจารณา ระลึก มั่นคงขึ้นในธรรม เห็นคุณค่า และความสำคัญของความเห็นถูก เข้าใจถูก ในความจริงของสิ่งที่มีจริงๆ ในชีวิต จากการที่ทรงตรัสรู้และทรงมีพระมหา กรุณาแสดงไว้ ได้เห็นว่า ความไม่รู้และความเห็นผิดทั้งหลายเป็นภัยอันตรายอย่างยิ่ง แก่สังสารวัฏฏ์ของบุคคล โดยเฉพาะอย่างยิ่ง คือ ความไม่รู้ ว่า ไม่รู้

สำหรับอาหารการกินที่อินเดีย ส่วนใหญ่ เราจะรับประทานอาหารในโรงแรมที่พักทั้งสามมื้อ อาจรับประทานอาหารในวัดไทย หรือ หากเป็นระหว่างการเดินทาง ก็อาจแวะร้านอาหารที่ค่อนข้างมีมาตรฐาน หรือในวัดไทยที่ผ่าน ไม่ก็เป็นโรงแรมที่มีในระหว่างการเดินทาง อาจเป็นข้าวกล่อง จากโรงแรมที่สามารถสั่งให้จัดเตรียมให้ เพื่อความไม่ประมาทครับ

สำหรับคณะของคุณเล็ก (สุรภา ภวนานนท์) ที่เมตตาให้ข้าพเจ้าได้ร่วมเดินทางด้วยนั้น นอกจากจะไม่ยอมคิดค่ารถเลยแม้แต่บาทเดียวแล้ว เธอยังมีกุศลวิริยะอย่างยิ่งในการจัดเตรียมของแห้ง เช่นน้ำพริก หมูหยอง หมูแท่ง ไฉ้กและบะหมี่กึ่งสำเร็จรูป ฯลฯ รวมถึงขนมสารพัดชนิดที่มีชื่อเสียง แสนอร่อย และผลไม้ต่างๆ ไว้ให้ทุกคนได้รับประทานตลอดการเดินทาง ข้าพเจ้าทราบว่าเธอต้องตื่นแต่เช้ามืดเพื่อมาเตรียมหั่นของ และลงมือย่ำปลาสดลิ้นแสนอร่อยด้วยตนเอง ทั้งๆ ที่มีภาระอื่นที่ต้องทำมากมายอยู่แล้ว ความละเอียด ประณีต บรรจง ทั้งหลายในทาน การให้ ย่อมแสดงให้เห็นถึง จิตอันวิจิตร ของบุคคล ที่สั่งสมอภิสมาธิมาในสังสารวัฏฏ์ แน่จนกว่าผลของกรรมย่อมวิจิตรด้วย ตามกรรมที่ได้กระทำไว้แล้ว สมดังที่พระผู้มีพระภาคอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดงไว้

การซื้อปิ้งสิ่งของต่างๆ เป็นอีกกิจกรรมหนึ่งที่ขาดไม่ได้ สำหรับหลายท่านที่มาอินเดีย เป็นสิ่งที่น่าคิด น่าอนุโมทนาประการหนึ่งว่า ตั้งแต่ก่อนเดินทางมาอินเดีย ทุกๆ ท่าน ก็มีการไปซื้อปิ้งสิ่งของต่างมากมายเพื่อนำมาอินเดีย แต่เป็นการซื้อปิ้งที่มีจุดประสงค์เพื่อนำไปให้แก่ผู้อื่น เพื่อนำไปถวายพระ หรือนำไปสักการบูชาสถานที่ต่างๆ มิได้เป็นการซื้อเพื่อตัวเอง แต่เป็นการซื้อเพื่อให้ ซึ่งนอกจากจะเห็นถึงกุศลธรรม กุศลจิต ของ

แต่ละบุคคลที่เกิดขึ้น สะสม และ เป็นไป ที่น่าอนุโมทนาอย่างยิ่งแล้วนี้ เมื่อถึงอินเดีย ก็ยังเที่ยวแสวงหาซื้อสิ่งของต่างๆ อีก นอกจากจะซื้อเพื่อตนเอง (บ้าง) แล้ว ข้าพเจ้าได้เห็นหลายท่านซื้อของฝากชนิดต่างๆ มากมาย เพื่อนำไปฝากญาติสนิทมิตรสหายที่

เมืองไทย มีบางท่าน ซื้อกระเป๋าสะพายหนังอูฐใบละหลายร้อยรูปีถึงหกสิบกกว่าใบไป เป็นของฝาก แสดงให้เห็นถึงอัธยาศัยในการสะสมการ "ให้" ที่ชัดเจน

๔. สิ้นสุด

ว่าด้วยผลแห่งทาน ๕ ประการ

...ดูก่อนท่านสัทเสนาบดี ทายกผู้เป็นทานบดี ย่อมเป็นที่รักที่ชบใจของชนเป็นอันมาก แม้ข้อนี้ก็เป็นผลแห่งทานที่จะพึงเห็นเอง.

อีกประการหนึ่ง สัตบุรุษผู้สงบบยอมคบหาทายกผู้เป็นทานบดี แม้ข้อนี้ก็เป็นผลแห่งทานที่จะพึงเห็นเอง.

อีกประการหนึ่ง กิตติศัพท์อันงามของทายกผู้เป็นทานบดีย่อมขจรไป แม้ข้อนี้ก็เป็นผลแห่งทานที่จะพึงเห็นเอง.

อีกประการหนึ่ง ทายกผู้เป็นทานบดี จะเข้าไปอยู่ที่ประชุมใด ๆ คือ ที่ประชุม กษัตริย์ พราหมณ์ คฤหบดี สมณะ ก็ย่อมเป็นผู้องอาจไม่เก้อเขินเข้าไป แม้ข้อนี้ก็เป็นผลแห่งทานที่จะพึงเห็นเอง.

อีกประการหนึ่ง ทายกผู้เป็นทานบดี เมื่อตายไปแล้วย่อมเข้าถึงสุคติโลกสวรรค์ แม้ข้อนี้ก็เป็นผลแห่งทานที่จะพึงได้ในสัมปรายภพ.

พระสุตตันตปิฎก อังคุตรนิกาย ปัญจก-ฉกกนิบาต เล่ม ๓ หน้าที่ ๗๘

ท่านอาจารย์ได้สนทนาธรรมภาคภาษาอังกฤษ กับ ท่านพระสิวลี

ช่วงที่มีโปรแกรมไปชมสถานที่สำคัญๆ หากผู้ที่ได้เคยได้เดินทางมาอินเดียแล้ว ไม่ประสงค์ที่จะเดินทางไปอีก ท่านอาจารย์ได้จัดให้มีการสนทนาธรรมอยู่ในโรงแรมที่พักแบบนอกรอบ ในระหว่างที่รอเวลาให้ทุกท่านที่ไปเยี่ยมชมสถานที่ต่างๆ กลับมาร่วม การสนทนาธรรมและเวียนประทักษิณ ณ สังฆะนียสถานต่างๆ ในตอนเย็น ทุกครั้ง โดย ไม่ปล่อยให้เวลาล่วงไปโดยเปล่าประโยชน์เลย

การสนทนาภาคภาษาไทยจัดขึ้นภายในโรงแรม ระหว่างรอเวลาท่านที่ไปซื้อบั้ง และไปเยี่ยมชม นมัสการสถานที่ต่างๆ สำหรับผู้ที่ยังไม่เคยมา หรือต้องการไปซ้ำอีก

ขณะอย่าลวงเลยท่านทั้งหลายไปเสีย เพราะบุคคลที่ปล่อยเวลาให้ลวงไปพากัน
ยัดเยียดในนรก ก็ย่อมเศร้าโศก หากเขาจะไม่สำเร็จอริยมรรค อันเป็นธรรมตรงต่อ
สัทธรรมในโลกนี้ได้ เขาผู้มีประโยชน์อันลวงเสียแล้ว จักเดือดร้อนสิ้นกาลนาน

พระสูตรตันตปิฎก อังคุตรนิกาย สัตตก-อฏฐก-นวกนิบาต เล่ม ๔ หน้าที่ ๔๕๔

เขาคิชฌกูฏ เป็นที่ตั้งของ
พระมูลคันธกุฎีของพระ
อรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า
บนยอดเขา ทรงประทับอยู่
ที่นี่ ในพรรษาที่ ๓, ๕, ๗ และ
พรรษาสุดท้าย ก่อนจะเสด็จ
ดับขันธปรินิพพานเป็น
สถานที่ที่เสียบสงบ อากาศ
เย็นสบาย มีทางเดินขึ้นลง
เป็นทางลาด ไม่ชัน

มีพระสูตรหนึ่ง ที่พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงแสดงถึง "เหวใหญ่" และ สิ่งที่น่ากลัวกว่าเหวใหญ่ บนยอดเขาคิชฌกูฏ ซึ่งได้แก่ เหว คือ ความเกิด ความแก่ ความตาย ความเศร้าโศก ความร่ำไรร่ำพัน ความทุกข์ ความโหม่นสลด ความคับแค้นใจ ซึ่งผู้ที่ไม่รู้ อริยสัจ ๔ (ทุกข์ เหตุแห่งทุกข์ ความดับทุกข์ หนทางที่เป็นไปเพื่อความดับทุกข์) ย่อมจะตกลงไปสู่เหวที่ใหญ่และน่ากลัวนี้ ยังไม่พ้นไปจากทุกข์ ส่วนผู้ที่รู้ อริยสัจ ๔ ตามความเป็นจริง ก็จะไม่ตกลงไปสู่เหวดังกล่าวนี้ เป็นผู้พ้นจากทุกข์ จึงควรที่จะอบรมเจริญความเพียรเพื่อบรรลุอริยสัจ ๔ ตามความเป็นจริง

(คัดจากคำอธิบายบางตอนโดย คุณคำปิ่น อักษรวิสัย)

เนื่องจากเป็นพระสูตรหนึ่งที่มีความไพเราะลึกซึ้ง ข้าพเจ้าจึงใคร่ขอยกมาเพื่อ
บันทึกไว้ด้วย ขอเชิญอ่านและพิจารณาข้อความใน [พระสูตรตันตปิฎก สังยุตต
นิกาย มหาวารวรรค เล่มที่ ๓๑ หน้า ๔๖๕](#) ดังนี้ครับ

๒. ปาตสูตร

(ว่าด้วยเหว คือ ความเกิด เป็นต้น)

[๑๗๒๘] สมัยหนึ่ง พระผู้มีพระภาคเจ้าประทับอยู่ ณ ภูเขาคิชฌกูฏ กรุงราชคฤห์
ครั้งนั้น พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสเรียกภิกษุทั้งหลายมาแล้ว ตรัสว่า ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย
มาเกิด เราจักเข้าไปยังยอดเขากั้นเขตแดนเพื่อพักกลางวัน ภิกษุเหล่านั้นทูลรับพระ
ดำรัสของพระผู้มีพระภาคเจ้าแล้ว ครั้งนั้น พระผู้มีพระภาคเจ้าพร้อมด้วยภิกษุเป็นอัน
มาก เสด็จเข้าไปยังยอดเขากั้นเขตแดน ภิกษุรูปหนึ่งได้เห็นเหวใหญ่บนยอดเขากั้น
เขตแดน ครั้นแล้วได้ทูลถามพระผู้มีพระภาคเจ้าว่า ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ เหวนี้ใหญ่
เหวนี้ใหญ่แท้ ๆ เหวอื่นที่ใหญ่กว่าและน่ากลัวกว่าเหวนี้ มีอยู่หรือ พระเจ้าข้า พระผู้มี
พระภาคเจ้าตรัสตอบว่า เหวอื่นที่ใหญ่กว่าและน่ากลัวกว่าเหวนี้ มีอยู่.

ภิกษุทั้งหลายทูลถามว่า ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ก็เหนือที่ใหญ่มากและน่ากลัวกว่าเหวนี้เป็นไฉน.

[๑๗๒๙] พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสว่า ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย สมณะหรือพราหมณ์เหล่าใดเหล่าหนึ่ง ย่อมไม่รู้ชัดตามความเป็นจริงว่า นี่ทุกข์... นี่ทุกขนิโรธคามินีปฏิปทา สมณะหรือพราหมณ์เหล่านั้น ย่อมยินดีในสังขารทั้งหลาย ซึ่งเป็นไปเพื่อความเกิด...เพื่อความแก่...เพื่อความตาย...เพื่อความโศก ความร่ำไร ความทุกข์ ความโทมนัส และความคับแค้นใจ ยินดีแล้ว ย่อมปรุงแต่งสังขารทั้งหลาย ซึ่งเป็นไปเพื่อความเกิดบ้าง... และความคับแค้นใจบ้าง ครั้นปรุงแต่งแล้ว ย่อมตกลงสู่เหว คือความเกิดบ้าง... และความคับแค้นใจบ้าง เรากล่าวว่า สมณะหรือพราหมณ์เหล่านั้น ไม่พ้นไปจากความเกิด ความแก่ ความตาย ความเศร้าโศก ความร่ำไร ความทุกข์ ความโทมนัส ความคับแค้นใจ ย่อมไม่พ้นไปจากทุกข์

[๑๗๓๐] ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ส่วนสมณะหรือพราหมณ์เหล่าใดเหล่าหนึ่ง ย่อมรู้ชัดตามความเป็นจริงว่า นี่ทุกข์ ฯลฯ นี่ทุกขนิโรธคามินีปฏิปทา สมณะหรือพราหมณ์เหล่านั้นย่อมไม่ยินดีในสังขารทั้งหลาย ซึ่งเป็นไปเพื่อความเกิด และความคับแค้นใจ ไม่ยินดีแล้ว ย่อมไม่ปรุงแต่งสังขารทั้งหลาย ซึ่งเป็นไปเพื่อความเกิด...และความคับแค้น

ใจ ครั้นไม่ปรุงแต่งแล้ว ย่อมไม่ตกลงสู่เหวคือความเกิดบ้าง...และความคับแค้นใจ บ้าง เรากล่าวว่า สมณะหรือพราหมณ์เหล่านั้น ย่อมพ้นจากความเกิด ความแก่ ความตาย ความเศร้าโศก ความร่ำไร ความทุกข์ ความโศกเศร้า ความคับแค้นใจ ย่อมพ้นจากทุกข์ ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย เพราะฉะนั้นแหละ เธอทั้งหลายพึงกระทำ ความเพียร เพื่อรู้ตามความเป็นจริงว่า นี่ทุกข์ นี่ทุกข์สมุทัย นี่ทุกข์นิโรธ นี่ทุกข์นิโรธ คามินีปฏิบัติ

จบ ปาตสสูตรที่ ๒

สถานที่ที่คุ่มขังพระเจ้าพิมพิสาร บริเวณใกล้เชิงเขาคิชฌกูฏ ที่พระเจ้า อชาตศัตรูใช้เป็นทีที่คุ่มขังพระเจ้าพิม พิศาร พระราชบิดาของพระองค์เอง จน สวรรคต เรื่องมีว่า

ครั้งที่พระเจ้าอชาตศัตรูอยู่ใน ตำแหน่งมกุฏราชกุมาร ได้สมคบกับ ทานพระเทวทัตและถูกท่านพระเทวทัต ยุแหย่ว่า ท่านอาจตายเสียก่อนที่จะได้ สืบทอดราชสมบัติจากพระเจ้าพิมพิสาร ก็ได้ จึงแนะนำให้ปลงพระชนม์พระราช บิดาเสีย แล้วขึ้นครองราชย์ ส่วนท่าน พระเทวทัตเอง ก็จะปลงพระชนม์พระ

อรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า แล้วขึ้นเป็น ประมุขปกครองสงฆ์ พระเจ้าอชาต ศัตรูทรงเห็นชอบ จึงจับพระราชบิดาคือ พระเจ้าพิมพิสารมาขังไว้ที่นี่ โดยไม่ให้ ใครเข้าเยี่ยม ยกเว้นพระราชมารดา คือ พระมเหสีของพระเจ้าพิมพิสารเท่านั้น ทั้งไม่ทรงอนุญาตให้ใครนำอาหารเข้าไปถวาย ด้วยทรงตั้งพระทัยที่จะให้พระ ราชบิดาอดอาหารจนสิ้นพระชนม์ไป เอง พระมเหสีของพระเจ้าพิมพิสาร เสด็จเข้าไปเยี่ยมพระสวามีในคุกทุกวัน และแอบซ่อนนำอาหารเข้าไป เจ้าหน้า ก็ไม่กล้าห้าม

หลายวันผ่านไป พระเจ้าอชาตศัตรูทราบว่าพระราชบิดายังไม่สวรรคต และทราบว่าพระราชมารดาแอบนำอาหารเข้าไป จึงทรงห้ามมิให้พระมารดาทรงแต่งสำรับเข้าไป พระมเหสีทรงนำเอาข้าวมาทูลให้เหนียวและทรงนำมาติดไว้ที่ฝ่าพระบาท แล้วสวมฉลองพระบาทเสด็จเข้าไปเยี่ยมพระสวามี เมื่อพระเจ้าอชาตศัตรูทรงรู้ จึงห้ามพระมเหสีเสด็จเข้าไปเยี่ยมโดยเด็ดขาด พระเจ้าพิมพิสารมีความเคารพ พระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นอย่างยิ่ง จากที่คุมขังนี้ ทรงสามารถมองเห็นพระคันธกุฎี ที่ประทับของพระพุทธองค์บนยอดเขาคิชฌกุฎได้ ทรงดำรงพระชนม์อยู่ด้วยการจงกรมทำให้ทรงมีกำลังพระวรกายอยู่ได้อีก พระเจ้าอชาตศัตรูจึงทรงรับสั่งให้กัลบก (ช่างตัดผม) เอาמיד

โกนไปกรีดฝ่าพระบาทของพระองค์ไม่ให้ทรงสามารถจงกรมได้อีก ในที่สุดพระเจ้าพิมพิสารก็สวรรคต ซึ่งเป็นวันเดียวกับที่พระเจ้าอชาตศัตรูมีพระโอรสองค์แรกซึ่งทรงมีความปิติยินดียิ่ง และทำให้ทรงระลึกได้ว่าพระบิดาก็คงรักตนมากเหมือนกับที่ตนรักพระโอรส จึงทรงรับสั่งให้ราชบุรุษ รีบไปปลงพระราชบิดา แต่ก็สายไปแล้ว พระเจ้าพิมพิสารเสด็จสวรรคตก่อนพุทธปรินิพพาน คู่ที่พระเจ้าอชาตศัตรูใช้คุมขังพระเจ้าพิมพิสารนี้ ปัจจุบันคงเหลือเพียงซากอิฐ ไว้ให้ได้ระลึกถึงพระองค์ที่ได้ทรงมีอุปการะเป็นอันมากแก่พระศาสนา ทั้งยังทรงสร้างวัดเวฬุวันซึ่งเป็นอารามแห่งแรกในพระพุทธศาสนา ถวายแด่พระผู้มีพระภาคและภิกษุสงฆ์ อีกด้วย

ที่วัดเวฬุวันนี้ เป็นสถานที่เกิดวันสำคัญทางพุทธศาสนา คือ วันมาฆบูชา เป็นวันขึ้น ๑๕ ค่ำเดือน ๓ ซึ่งเป็นวันที่พระอรหันต์ ๑๒๕๐ รูป มาประชุมกันโดยมิได้นัดหมาย และที่สำคัญ ทั้งหมดล้วนเป็นพระอรหันต์ที่เป็น เอหิภิกขุอุปสัมปทา ในวันดังกล่าวนี้ พระอรหันต์สมาธิพุทธเจ้าได้ทรงแสดง "โอวาทปาฏิโมกข์" อีกด้วย

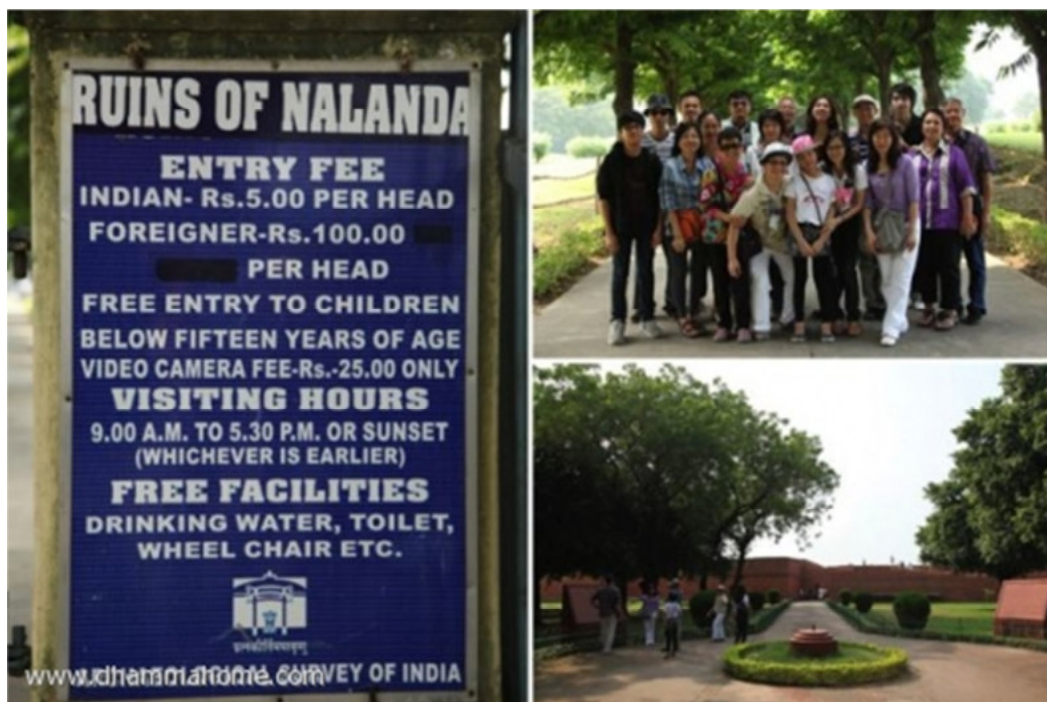

ขนมกะชา หรือ ที่คนไทยชอบเรียก ขาชา ขนมยอดนิยมมาแต่ครั้งพุทธกาล

พระพุทธรูปองค์ดำที่นาถันทา ตามประวัติกล่าวว่าเป็นพระพุทธรูปองค์เดียวที่รอดพ้นจากการเผาทำลาย นาถันทา ซึ่งเปรียบเสมือนมหาวิทยาลัยสงฆ์แห่งแรกในพระพุทธศาสนา จากกองทัพมุสลิม ที่เผยแพร่อำนาจมาสู่ดินแดนแห่งนี้ราว พ.ศ. ๑๗๔๒

เว็บไซต์วิกิพีเดีย กล่าวถึงความล่มสลายของ นาลันทาไว้ดังนี้

ประมาณ พ.ศ. ๑๗๔๒ กองทัพมุสลิมเติร์กส์ ได้ยกมารุกราน รบชนะกษัตริย์แห่ง ชมพูทวีปฝ่ายเหนือ และเข้าครอบครองดินแดนโดยลำดับ กองทัพมุสลิมเติร์กส์ได้ เฝ้าผลาญทำลายวัดและปูชนียสถานในพุทธศาสนาแทบทั้งหมด และสังหารผู้ที่ไม่ ยอมเปลี่ยนศาสนา นาลันทามหาวิหาร ก็ถูกเผาผลาญทำลายลงในช่วงระยะเวลานั้น ด้วย มีบันทึกของนักประวัติศาสตร์ชาวมุสลิมแล้วว่า ที่นาลันทา พระภิกษุถูกสังหารแทบ หมดสิ้น และ มหาวิทยาลัยนาลันทาก็ก้าวถึงความพินาศสูญสิ้นลงแต่บัดนั้นมา

อนึ่ง นาลันทา นอกจากจะเป็นสถานที่เกิด และ สถานที่ปรินิพพานของท่านพระ สารีบุตร พระอัครสาวกเบื้องขวา ผู้เลิศทางปัญญา รองลงมาจากพระอรหันตสัมมา สัมพุทธเจ้าแล้ว ยังเป็นสถานที่ที่มีความสำคัญอื่นๆ อีก เช่น เป็นสถานที่เกิดของท่าน พระมหาโมคคัลลานะ พระอัครสาวกเบื้องซ้าย และท่านพระมหากัจจายนะ ทั้งยังเป็น สถานที่ทรงแสดงเกวัญสูตร แก่ท่านเกวัญกะคฤหบดี แห่งนาลันทาอีกด้วย

ถ้ำดังคสิริ สถานที่ที่พระโพธิสัตว์
ทรงบำเพ็ญทุกรกิริยา เป็นเวลาถึง ๖ ปี
ก่อนที่จะทรงรู้ว่า ไม่ใช่หนทางแห่งการ
ตรัสรู้

การที่เพิ่งมีโอกาสไปกราบสักการะสถานที่นี้เป็นครั้งแรก ทำให้ข้าพเจ้าคิดถึง
 ตอนหนึ่งของพระธรรมเทศนา ธัมมจักกัปปวัตตนสูตร ที่ทรงแสดงแก่พระปัญจวัคคีย์ว่า
 "...ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ส่วนสุดสองอย่างนี้ อันบรรพชิตไม่ควรเสพ ส่วนสุดสอง
 อย่างนั้นเป็นไฉน คือ การประกอบตนให้พัวพันด้วยกามสุขในกามทั้งหลาย เป็นของเลว
 เป็นของชาวบ้าน เป็นของปุถุชน ไม่ประเสริฐ ไม่ประกอบด้วยประโยชน์ ๑ การประกอบ
 ความลำบากแก่ตน เป็นทุกข์ ไม่ประเสริฐ ไม่ประกอบด้วยประโยชน์ ๑ ข้อปฏิบัติอัน
 เป็นสายกลาง ไม่เข้าไปใกล้ส่วนสุด ๒ อย่างเหล่านั้น อันตถาคตได้ตรัสรู้แล้ว กระทำ
 จักขุ กระทำญาณ ย่อมเป็นไปเพื่อความสงบ เพื่อความรู้ยิ่ง เพื่อความตรัสรู้ เพื่อ
 นิพพาน..."

พระสูตรตันตปิฎก สังยุตตนิกาย มหาวารวรรค เล่ม ๕ ภาค ๒ หน้า ๔๒๐
ธรรมจักกัปปวัตตนวรรคที่ ๒

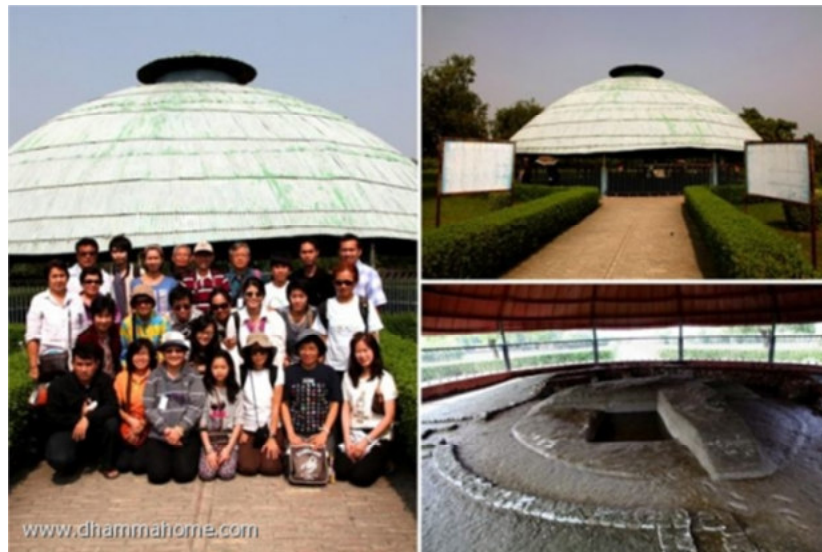

สถานที่สามแห่งถัดมาคือ สถานที่ที่นางสุชาดาถวายข้าวมธุปายาสแด่พระโพธิสัตว์ บ้านของนางสุชาดา และ สถานที่พราหมณ์ถวายหญ้าคาแด่พระโพธิสัตว์ ริมฝั่งแม่น้ำเนรัญชรา ซึ่งสามารถมองเห็นพระมหาเจดีย์พุทธคยาอันงามสง่าได้แต่ไกล

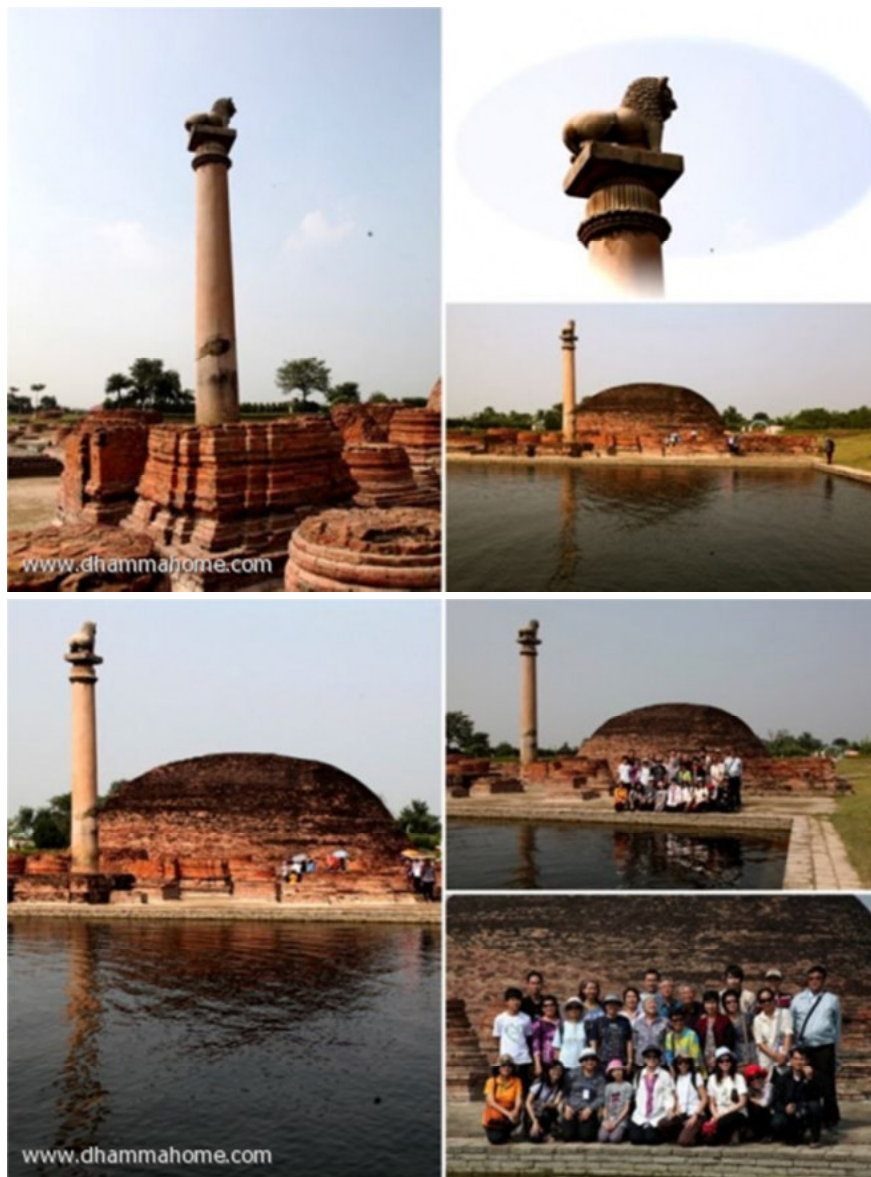
การถวายทานแด่พระภิกษุสงฆ์
(ในภาพคือที่วัดไทยพุทธคยา) เป็น
อีกกิจกรรมหนึ่งของหลายๆ ท่านที่
เดินทางไปเจริญกุศลที่อินเดียครับ

ปาวาลเจดีย์ คือ เจดีย์สถานอยู่ที่เมืองเวสาลี แคว้นวัชชี พระพุทธเจ้าทรงทำ
นิมิตต์โอกาสแก่พระอานนท์ พระมหาสาวก อุปัฏฐากประจำพระองค์ จากนั้น
พระพุทธเจ้าทรงปลงพระชนมายุสังขาร ณ ปาวาลเจดีย์ ในวันเพ็ญเดือน ๓ ก่อน
ปรินิพพาน ๓ เดือน ที่เมืองกุสินารา

กุฎาคารศาลา ป่ามหารัน เป็น
สถานที่พักของพระอรหันต
สัมมาสัมพุทธเจ้า เมื่อได้เสด็จ
มายังกรุงเวสาลี ยังเป็นที่ที่
ทรงมีพระพุทธานุญาต ให้
พระนางมหาปชาบดีโคตมี
พระน้านางของพระองค์ บวช
เป็นภิกษุณีพระองค์แรกใน
พระพุทธศาสนาอีกด้วย

การเดินทางเที่ยวชมและนมัสการสถานที่สำคัญๆ ในพระพุทธศาสนาที่ประเทศอินเดียในคราวนี้ ได้จบลงที่พระนครเวสาลีแห่งนี้

ในตอนต่อไป ซึ่งข้าพเจ้าจะขอนำเสนอเป็นตอนสุดท้าย เป็นตอนที่คณะของท่านอาจารย์ที่มีจำนวนคนรวมกันทุกคณะแล้วสองร้อยกว่าท่าน ได้ร่วมกันสนทนาธรรมในบริเวณพระมหาเจดีย์พุทธคยา และได้ทำการเวียนประทักษิณโดยสามรอบ ภาพผู้คนและแสงเทียนนับร้อยเล่ม ทอดยาวสุดสายตา เคลื่อนไหวอยู่โดยรอบพระเจดีย์ เป็นภาพที่ดูอลังการ และ น่าประทับใจเป็นอย่างยิ่งครับ

กราบเท้าบูชาคุณ ท่านอาจารย์สุจินต์ บริหารวนเขตต์ ด้วยความเคารพยิ่ง
ขออนุโมทนาในกุศลจิตของทุกๆ ท่านครับ

